Náučný chodník Stredom Sveta a Vesmíru / Vrbovský CHRÁP

Kraj:	Trnavský
Okres:	Piešťany
Geomorfologická jednotka:	Podunajská pahorkatina
Geologická jednotka:	neogénna panva
Chránené územie:	žiadne
Prístup:	bus Vrbové, námestie
Východisko:	Vrbové, ul. M. A. Beňovského pri Beňovského kúrii
Trasa:	Vrbové: ul. M. A. Beňovského pri Beňovského kúrii – Súkennícka ul. – potok Šípkovec
Dĺžka, prevýšenie:	1 km, bez prevýšenia
Čas prechodu:	0,5 h
Počet zastávok:	4
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: recesistický

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: nie je

Rok otvorenia: 2008

Aktuálny stav: Náučný chodník je schátralý (2020).

Textový sprievodca: skladačka Náučný chodník Stredom Sveta a Vesmíru / Vrbovský CHRÁP (autori A. Kováčová a A. B. Jobus, vyd. Vrbové: Kriak)

Kontakt: Občianske združenia Kriak, Vrbové

Poznámka: Z neudržiavaného chodníka zostal len monument označujúci „stred sveta a vesmíru“ pri potoku Šípkovec asi 1 km severovýchodne od centra mesta (zastávka 2 chodníka) (2020).

Využiteľnosť pre školy

Náučný chodník pre svoje recesistické zameranie nie je svojim obsahom vhodný pre terénne vyučovanie.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Vrbové. Mesto v severnej časti Trnavskej pahorkatiny západne od Piešťan na potoku Holeška, do ktorej na jeho území ústi sprava Cintorínsky potok a zľava Šípkovec, neďaleko východného úpätia Malých Karpát v ich najužšom mieste. Prvá písomná zmienka pochádza z roku 1332. Obyvateľstvo sa zaoberalo poľnohospodárstvom, vinohradníctvom, remeselnou výrobou a boli tu známe trhy s obilím. Významnú časť obyvateľstva (tretinu) tvorili židia; boli tu tri synagógy a počas druhej svetovej vojny sa stalo celé mesto getom. V roku 1906 bola vybudovaná železnica z Piešťan. V roku 1942 tu založili továreň, neskorší významný textilný podnik Trikota. V roku 1958 sa od Vrbového osamostatnili miestne kopanice a vytvorili novú obec Prašník. Pamiatkami sú o. i. rímskokatolícky kostol sv. Martina z roku 1397, synagóga v maurskom štýle z roku 1883, no najznámejšou je zvonica – šikmá veža – z roku 1835, neďaleko kostola sv. Martina, ktorá sa na svojich nedostatočných základoch po dlhotrvajúcich dažďoch v roku 1930 vychýlila k juhozápadu – odchýlka kríža na nej od zvislej osi je 99 cm. Veža bola stabilizovaná betónovou injektážou. K významným rodákom patria: básnik a historik Ján Baltazar Magin (1681), vojak, cestovateľ a kráľ Madagaskaru Móric Beňovský (1746), rabín Yosef Chaim Sonnenfeld (1848) či spisovateľ a publicista Elo Šándor (1896).

Vrbovský CHRÁP / Vrbovský Šípkovec. Recesistický „CHRÁnený Park“ severovýchodne od Vrbového popri potoku Šípkovec so sprievodnou brehovou stromovou vegetáciou v poľnohospodárskej krajine. Ide o jednu z viacerých aktivít hudobno-pracovnej skupiny Vrbovskí víťazi a ich multiorganizácie Kriak v nultých rokoch 21. storočia. Do „parku“ vedie, resp. viedol recesistický náučný chodník Stredom Sveta a Vesmíru Vrbovský CHRÁP, ktorého druhou zastávkou je (bol) recesistický „stred sveta a vesmíru“, vytýčený tímom vrbovských akademikov z multiorganizácie Kriak a označený štíhlym vysokým kovovým monumentom s otočným panáčikom na vrchole rúry (píšťaly). Na náučnom chodníku sa môže (mohol) návštevník oboznámiť napr. s jedinečným „macíkom Pikču“, krížencom rastlinnej a živočíšnej ríše.

Vodná nádrž Čerenec. Vodné dielo Čerenec v severnej časti Trnavskej pahorkatiny severozápadne od Vrbového vybudované na Holeške medzi Vrbovým a Prašníkom v rokoch 1961 – 1964 za účelom regulácie prietokov – zníženia povodňovej vlny Holešky a Dudváhu, či nadlepšenia ich vodného stavu –, zabezpečenia vody pre priemysel a poľnohospodárstvo a vytvorenia možností pre rekreáciu.

Prírodná rezervácia Čerenec. Chránené územie v severnej zúženej časti na severe Malých Karpát

vyhlásené v roku 1984 v lokalite Čerenec vo vrcholovej časti severovýchodného výbežku Tlstej hory (asi 300 m n. m.) južne od Prašníka na ochranu vzácnych lesostepných rastlinných i živočíšnych spoločenstiev na druhohorných vápencoch s najbohatším výskytom ponikleca veľkokvetého (*Pulsatilla grandis*) v Malých Karpatoch.

Podunajská pahorkatina. Rozsiahly geomorfologický celok v juhozápadnej časti Slovenska medzi Pezinkom a Trstínom na západe, Šahami a Štúrovom na východe, Sencom, Sereďou, Novými Zámkami a Dunajom na juhu s jazykovitými výbežkami k severu pozdĺž riek k Novému Mestu nad Váhom, Bánovciam nad Bebravou, Zlatým Moravciam, Pukancu a Sebechlebom, tvoriaci severnú a severovýchodnú časť Podunajskej nížiny. Na juhu susedí s Podunajskou rovinou, na západe ju ohraničujú Malé Karpaty a Považské podolie, zo severu do nej prenikajú ďalšie jadrové (Považský Inovec, Strážovské vrchy, Tribeč, Hornonitrianska kotlina) a na východe vulkanické geomorfologické jednotky (Pohronský Inovec, Štiavnické vrchy, Krupinská planina a Burda). Podunajská pahorkatina sa rozprestiera v oblasti dolných tokov Váhu, Nitry, Žitavy, Hrona a Ipľa (tvoriaceho s Dunajom na juhovýchode slovensko-maďarskú štátnu hranicu) v nadmorských výškach od 103 m (povyše ústia Ipľa do Dunaja) do zhruba 400 m (severovýchodne od Pukanca v cípe zabiehajúcom pozdĺž Sikenice hlboko do Štiavnických vrchov). Povrch pahorkatiny je hladko modelovaný, striedavo rovinný – na nivách a terasách vodných tokov (hliny, piesky, štrkopiesky) či sprašových tabuliach (spraše, sprašové hliny) – a mierne zvlnený až zvlnený – na širokých a plochých chrbtoch so svahmi plytkých i hlbokých dolín a úvalín na erózno-denudačne rozčlenených zvyškoch neogénnych morských a jazerných akumulácií (íly, piesky a štrky), proluviálnych kužeľoch pod úpätiami susediacich pohorí (ostrohranný skelet, zvetralé valúny), ostrovoch naviatych pieskov či vulkanických tufov alebo na miestach postihnutých nerovnomernými tektonickými pohybmi, ktoré sa prezentujú mozaikou lokálnych (zamočiarených) znížení a (zalesnených) vyvýšenín a náhlymi (pravouhlými) zálomami riečnej siete. V dôsledku tejto pestrosti reliéfu so striedajúcimi sa nápadnými, prevažne severo-južným smerom pretiahnutými paralelnými vyvýšeninami a zníženinami sa člení pahorkatina na 11 geomorfologických podcelkov – dielčích pahorkatín (Trnavská, Nitrianska, Žitavská, Hronská a Ipeľská) a nív (Dolnovážska, Nitrianska, Žitavská, Hronská, Čenkovská a Ipeľská). Neogénne sedimenty, prekryté sprašami a sprašovými hlinami tvoria materskú horninu černozemí a hnedozemí, patriacim k najúrodnejším pôdam Slovenska. Okrem na nich pestovaných obilnín a olejnín tu má výborné prírodné podmienky a dlhú tradíciu aj vinohradníctvo. Lesy sa prakticky nezachovali, s výnimkou miniatúrnych lokálnych zvyškov historických dúbrav či dubohrabín či ostrovov na menej úrodnom podloží (štrky, vulkanity). Na tektonické poruchy viazané prirodzené teplé a studené minerálne pramene (Dudince, Santovka, Levice, Piešťany) dopĺňajú umelé geotermálne pramene (vrty) (Štúrovo, Podhájska, Poľný Kesov).

Názvy panelov s recesistickým obsahom

1. Mesto Vrbové. Kultúrne pamiatky
2. Vrbové – hlavné mesto svetovej vedy. Nehmotné kultúrne pamiatky
3. Endemity Vrbovského Šípkovca – dravce
4. Endemity Vrbovského Šípkovca – ďalšie vzácne živočíšstvo

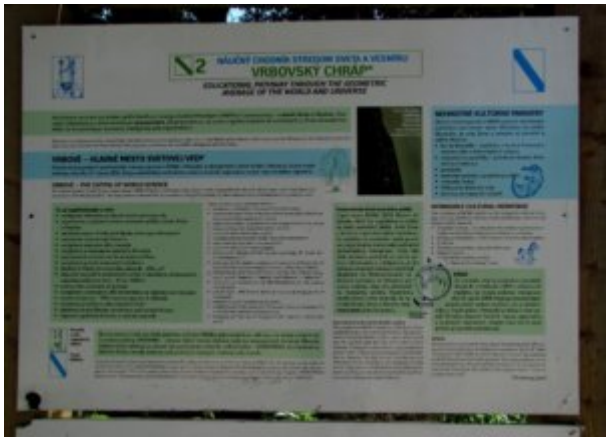
VRBOVSKÝ CHRÁP

ÓDA NA STRED SVETA.
STRED NÁŠ SVETA VESMÍRU
PREŠLI SME K TEBE CEZ MÍCU
SI NÁM VŠETKÝM AKO BRAT
VŽDY NÁM BUDEŠ V STREDE STÁŤ
SI VIAC STREDNÝ AKO STRED
TY SI STREDOM VŠETKÝCH VIED.
VIDIEŤ TEBA V STREDE ZÁME
TO MI NAVŽDY SVORNE UNÍCEME
STREDOM KRÁČAŤ , STREDOM ÍSŤ
DO VRBOVÉHO MUSÍŠ PRÍSŤ.
TU JE NÁŠ STRED OZNAČENÝ
KAŽDÝ JE TÝM POTEŠENÝ
STRED SVETA A VESMÍRU
TU SA ZASTAV NA CHVÍCU.
SPIEVAJ ÓDU NA STRED SVETA
VEĎ JE TO LEN ĽAHKÁ VETA
TU VIVAT ZEMSKÝ SVETA STRED
STREDNEJŠIEHO NIKDE NIET.

Trasa náučného chodníka
a rozmiestnenie
infopanelov č.1 – 4
4
3
2
1

